

Příliš živé vzpomínky

Lesy nezůstávají nikdy stejné.

Prostě to není možné.

Je jedno, jak dlouho jste v těch svých nebyli, jestli pár dní nebo jedno celé desetiletí. Vždycky se najde něco, co je jinak. Paraziti a brouci pracují stejně rychle jako lesní správa a stromy se nemůžou bránit.

Pamatoval jsem si svoje oblíbené hvozdy jako šíleně temnou a neprostupnou houštinu, kam jste museli po čtyřech, když jste se chtěli dostat k nejlepším hřibům. A nezáleželo na tom, že jste vylezli celí mokří a poštípaní. Stály za to ty houby, ale především za to stál i samotný les, protože v deseti letech není houbaření relaxace. To v žádném případě. Je to dobrodružství. A nejlepší dobrodružství se vždycky odehrávají na místech, kam se těžko dostává.

Kraslické lesy byly před třiceti lety místem, kde se naplno rozjížděla dětská fantazie. Možná to tak neměl každý, já byl ale dítě dost vynalézavé a dokázal jsem si v mozku vytvářet příběhy natolik děsivé, že jsem si ani ráno v šest hodin při oblékání nebyl jistý, jestli se mi do lesa vlastně chce. Za stromy jsem si schovával strašidla, do mokřin zelené příšery s bublajícím bahnem v hubě a do korun vysokých stromů loupežníky. Pokud možno hodně loupežníků a sám jsem si je různými způsoby likvidoval.

Nebylo třeba se bát, moje záloha byla fantastická. Dědeček byl už od pohledu chlap, kterého byste se báli předběhnout ve frontě. V mém dětském měřítku měl před dva metry a dvě stě kilo. Bylo mi jedno, kde je pravda, protože on byl tím člověkem, díky němuž jsem lesy proplouval bezstarostně navzdory všem příšerám. Uměl nádherně vyprávět, to byla jeho jedinečná vlastnost. A já uměl bez dechu poslouchat, takže jsme byli výborně sehaní. Dopoledne jsme trajdali po lesích, po večerech mi vyprávěl historky z Lubů a Počátků, z míst, kde bylo víc pověr a pověstí než chlupů v nose kraslického knihovníka, jak s oblibou říkával.

Ale nebyl jediným důvodem, proč jsem se nebál. Nejen v lesích, ale vlastně nikde. Nikdy a nikde, abych to upřesnil. Otec byl policista a každý den mi dával najevo, že jsem s ním v naprostém bezpečí. Já i maminka. To je přesně to, co desetiletý kluk potřebuje. Pak se může v klidu věnovat vybíjení oken, střílení padouchů dřevěnou pistolkou nebo, já nevím... vymyšlení vlastních dobrodružných příběhů.

I po třiceti letech jsem ale musel i přes všechny pochyby uznat, že to tu vypadá téměř stejně. Stoupák od silnice byl po obou stranách zarostlý křovím a hladká cesta bývala v popršených dnech peklem. Do lesa se muselo zásadně v holínkách a ty po kluzkém terénu jezdily jako mýdlo ve vaně. Pro mě jako caparta to byla možná švanda, dědeček se už tehdy, když mu táhlo na pětapadesát držel po stranách a z přivřených úst vypouštěl slova, která jsem slýchal jen za zavřenými dveřmi.

Ted', když mu bylo pětadesát a vypomáhal si bytelnou dubovou holí, vypadal o poznání svěžeji, než před těmi dlouhými lety.

Otočil se na mě. Viděl jsem jeho potutelný úsměv a rozzářené oči za tlustými skly. Tenhle svět, tedy Sady, jak se tomu tady odnepaměti říkalo, byl kromě malé zahrady celý jeho život. Nebylo to daleko z města (když jsem nad tím tak přemýšlel, bylo to vlastně uprostřed města, jen tak podivně odříznuté, že to působilo jako malý ostrov) a přesto se dalo říct, že tu měl člověk víc soukromí než v horách někde v Rotavě, kde se kumulovali všichni víkendoví houbaři z okolních měst. Tohle místo dávalo člověku pocit, že je aspoň na chvíli na světě sám.

Mávl na mě holí. Opsal s ní ve vzduchu osmičku, a když dopadla do bahna, začvachtalo to.

„Zvládáš to, Radime, nebo potřebuješ vzít do vleku?“ Milostivě počkal, až se k němu doplahočím. Musel jsem se mu v duchu omluvit za všechny ten niterní výsměch, který jsem směřoval v dětství jeho osobě. Holínky klouzaly jako čert a skoro se mi zdálo, že máme za sebou pět kilometrů. A to jsme byli tak sto metrů od auta. „Nemáš kupovat boty u Vietnamců. Pamatuješ, jak jsme ti s tátou koupili jedny tady za kinem? Byl tam švec. Pravej čistokrevnej švec, poslední v Kraslicích.“

Samozřejmě že jsem si to pamatoval. Pamatoval jsem si z dětství spousty věcí. Restauraci Lunu, kde měli nejlepší točenou zmrzlinu a prodávala ji dáma, do které jsem byl zamilovaný stejně vášnivě jako do své učitelky češtiny.

Pamatoval jsem si milionářské sídlo v rohu Lesní ulice. Já ho obdivoval, otec pomlouval a matka si tajně představovala, že tam bydlí. A pamatoval jsem si dokonce i to, jak mě dědeček učil jíst zasyrova cikánky, malé černé houby, z kterých teklo bílé mlíko. Bylo to stejně nechutné, jako lákavé.

Dohonil jsem ho a nahoře už jsme šli bok po boku. Za námi mizely panelové domy i vysoká zeď, která ohraničovala podnik Amati.

„A ty si pamatuješ,“ řekl jsem po chvíli, „jak jsi mě učil sbírat muchotrávky? Takový oranžový houby. Ze začátku jsem se bál...“ rozhlédl jsem se. „Rostou ještě vůbec? Sbíráš je?“

„Sem tam,“ pokýval hlavou, „babička mi je nechtěla jíst, nikdy jim pořádně nepřišla na chuť.“

„To ani táta,“ odpověděl jsem.

Pohlédl na mě. Záblesk v jeho očích byl jasně viditelný. Před patnácti lety, když jsme otce pohřbívali, mi řekl, že žádný rodič by neměl přežít své dítě. To byla stoletá pravda. Bohužel pro nás měl otec tu smůlu, že rád přecházel mimo přechody a dědeček měl zase ve vínku dlouholetost. Takže tu byl i po patnácti letech.

„Tvůj táta nepřišel na chuť spoustě věcem, Radime.“

To byla určitě pravda. Jako policista byl skeptický. Ale patřil k těm nejlepším a byla jen obrovská smůla, že odešel takhle. Určitě by si pro sebe volil jiný odchod a smutné na tom bylo, že řidič, který ho tehdy v lednu na kluzké vozovce nabral, neměl ani dost slušnosti, aby zastavil. Zbaběle ujel, ačkoli podle vyšetřování vina nebyla na jeho straně, a vyhnul se zodpovědnosti. Otcovi kolegové dělali, co mohli, ale nikdy ho nevypátrali. Spravedlnost se snaží, dře, ale občas je slepá jak stoletá stařena.

„Třeba lesu,“ řekl jsem udýchaně. „Vždycky říkával, že ho vodíš na ty nejhorší místa. A okolo bažin, i když jsi věděl, že se jich jako kluk hrozně bál. To ti nikdy nezapomněl.“

„To je dost možný. My v rodině nikdy nezapomínáme. Ale tady jsou bažiny skoro všude, Radime.“ Zastavil se, strčil hůl mezi kolena a šlachovité ruce rozpráhl. „Je tady nádherně, ale každá nádhera má odvrácenou tvář. Jen ji musíš umět přijmout.“

Já ji přijímal jako malý kluk, a když jsem nad tím včera večer ve svém bytě v Chodově přemýšlel, nenapadal mě pořádný důvod, proč jsem tu přes patnáct let nebyl. I kdybych z toho vynechal prarodiče a nostalgii, bylo tu krásně. Až příliš krásně. Vzduch se tu zařezával do kůže a provětrával nozdry jako nikde jinde, tady jste to okysličování mozku opravdu cítili.

Ale v koutku mysli jsem znal ten pravý důvod. Všichni věděli, že jsem se potatil. Otce znala půlka Kraslic a druhá polovina si ho přála poznat (až na kriminální živly, pochopitelně, ty se mu vyhýbaly jako žížala háčku). Všichni si byli vědomi toho, že jsem stejně jako otec přijal policejní odznak. Tedy že jsem se ho pokusil přijmout. Z policejní akademie mě totiž vyhodili pár týdnů před ukončením. Vědělo se, že v tom byly drogy, a já neměl chuť se starousedlíkům, kteří mě coby desetiletého kluka hladili po vlasech a předhazovali otce jako vzor, ospravedlňovat.

Viděl jsem dědečka pár metrů před sebou, jak se sklání a zkoumá jednu houbu. Potom se narovnal.

„Víš, co je na houbaření nejhorší? Potřebuješ dobrý oči. A ty už mám dvacet let v háji. Když houbu nevidím, musím se shýbnout a,“ zkrivil vráscitá ústa, „záda mám taky v háji. Takže mě pak bolí celé tělo a musím se dávat čtrnáct dní dohromady.“

„Taky mě to čeká.“

„Dokud žila babička, bylo všechno snazší.“ Zahledl se mi do očí, jako by tam chtěl vyčíst souhlas. Já mu ho ale dát nemohl, tyhle životní zkušenosti mi chyběly. „Když ti odejde někdo, kdo tu podle tebe měl ještě pár let být, nedá ti to spát. A bez spánku se nedá fungovat. Podle mého měřítko už pár let přesluhuju. Kdybych neměl les, kdybych neměl tyhle bažinatý krpály, už bych byl dávno u ní.“

„A s mým tátou,“ dodal jsem, opřel jsem se o strom a podíval se do dálky, kde mezi kmeny prosvětlovala okna staré lesní hájovny.

„Přesně,“ odsouhlasil mi to. „Radime, chyběl jsi mi.“

Dohnal jsem ho, vyhnul jsem se houbám, které i on obešel obloukem, a následoval ho po cestě vyšlapané jinými houbaři. Měli jsme to štěstí, že bylo tak nevlídné počasí, měli jsme prakticky celý les pro sebe. Co na tom, že vzdušnou čarou dvě stě metrů na každou stranu byly domy, tady se to zdálo jako totální izolace.

Hájovna byla tak stará, jak jsem ji vnímal jako malý kluk. Byl okolo ní nový plot, za kterým byly mladé smrčky a mezi nimi na bidle krmelec, ale jinak tu vše vypadalo jako v té dávné době. A stejně tak to i vonělo. Pryskyřicí, podhoubím a mokřým listím od těch několika málo břízek.

„Pamatuju si, že tady to bral táta jako záchytný bod,“ zavzpomínal jsem. „Věděl, že když dorazil sem, je vlastně uprostřed lesa.“

Rozhlédl jsem se a viděl dědečka sedět na pařezu. Košík měl vedle sebe, hůl opřenou o strom a strkal si nějaký klacek do holínky.

„A já ho odsud vždycky vyháněl,“ přikývl.

„Jako z celého lesa.“

„To zase ne, vedl jsem svoje děti k lásce k přírodě,“ podíval se na mě trochu vyčítavě. „Jeho i sestru jsem se snažil naočkovat tím samým sérem, který do mě cpal můj táta. Když máš rád přírodu, máš rád život. Když máš rád život, jsi tady na zemi správně.“

„Ale to jo,“ odsouhlasil jsem mu to, „já vím, k čemu jsi je vedl. Táta mi to říkal. Chtěl předávat svoje zkušenosti.“

„V pořádku,“ přikývl dědeček spokojeně. Sáhł do náprsní kapsy kabátu a vytáhl zmuchlanou cigaretu. Zapálil si ji a vydechl kouř, který se líně šinul k obloze.

Povzdechl jsem si. „Jak jsi na tohle místo přišel?“

Pokrčil rameny. „Tyhle lesy se dědí z generace na generaci. Tím nemyslím, že by někomu patřily, ale ta místa... ty houbový fleky...“ odmlčel se. „Vlastně jo, myslím, že nám patří. Nám všem, co tu týden co týden čistíme les od plísni,“ ukázal v košíku pár kousků.

Zavrtěl jsem hlavou. „Nemyslím tenhle les celkově.“

„A co myslíš?“

Ukázal jsem pravicí s mokřým rukávem na hájovnu. „Na tohle.“

„To jsem nepostavil já.“

„To ani netvrdím.“ Stál jsem tam s rukama v bok, vzduch už se mi dávno vrátil do plic a koukal jsem, jak dřepí na zbytku borovice. Vetchý člověk, ale zároveň plný síly. Přál jsem mu to, ale stejnou měrou jsem ho za to nenáviděl. Řekl bych, že si vzal ty roky vitality od otce. „Ale využíval jsi ji.“

Bylo vidět, že za orosenými skly zaostřuje pohled. Pak sklonil hlavu k botě a vytáhl klacek. Odhodil ho. „Nevyužíval. K čemu by mi byla?“

„Myslím, že na to samý se ptal táta.“

„Sbíráme tu houby, Radime, nebo se snažíme rozvířít minulost?“

„Byl jsem tu před týdnem,“ řekl jsem pomalu a teď už bylo zřetelně vidět, jak se mu ty bezmála devadesátileté zorničky rozšiřují. „A nebyl jsem sám. Když jsem končil akademii, někdo za mnou přišel. Muž v obleku, s kravatou, naleštěnými botama a s hrozně přísným výrazem v obličejí. Hledali pár lidí, který by mohli infiltrovat do zločineckých organizací, ale nemohli si dovolit tam vyslat policisty, který sloužili bůhví kolik let. Potřebovali nový tváře. Vysvětlili mi, že mě potřebují... a já jim věřil. Chtěl jsem jim věřit, takže jsem se podle toho zařídil, nechal se pod falešnou záminkou vyhodit a od té doby žiju na hraně.“

A je to strašidelně příjemný. Říkám ti to proto, že ty mi budeš rozumět. Když se na seznamu lidí, který jsou nebo byli pravděpodobně spojený s převážením, prodejem nebo skladováním zbraní, objevilo tvoje jméno, nejdřív jsem

tomu nechtěl věřit. Můj dědeček, chápeš to? Byl jsem si jistej, že se někde stala chyba. Ale čím dýl jsem na to koukal a prohlížel si to ze všech úhlů, tím jasnější obrysy tohle zprvu nesmyslný obvinění získávalo.“

Svěsil jsem ruce podél těla a dědeček sebou cukl. Černé svědomí v člověku přetrvává po desetiletí.

„Vzpomínal jsem na to,“ pokračoval jsem, „jak ses otci snažil les znechutit. Hlavně v dospělosti. Využil jsi toho, že měl strach z bažin, a tak dlouho jsi ho tím dusil, až sem přestal chodit úplně. Nepotřeboval jsi, aby čirou náhodou objevil v hájovně nelegálně drženéj arzenál.“

Chtěl zvednout ruku, ale zastavil jsem ho. „Nemusíš nic říkat, už jsem povídal, že jsem tu nebyl sám. Byli tu tři technici, převrátili celou chajdu vzhůru nohama a našli tvoje otisky, stopy po střelným prachu a oleji, kterým se čistí zbraně.“

Vytáhl z kapsy plátěný kapesník a přiložil ho ke tváři. Utřel si vodu smísenou s potem a zastrčil ho zpět.

Když jsem si ho prohlížel teď, po tak šíleně dlouhé době, viděl jsem starého muže, jemuž zbývá kolik... dva nebo tři roky života? Ale za tou onošenou vrásčitou slupkou byl pro mě cizí člověk, jenž obchodoval třicet let se zbraněmi. Prodával je tomu, kdo zaplatil víc a bylo mu jedno, v jakém koutě světa a proti komu budou použity.

Snažil se přežít se svým byznysem každý další rok a udělat pro to cokoli.

„Kdy na to přišel táta?“ zeptal jsem se klidně. Doby, kdy jsem se budil hrůzou ze spaní při myšlence na dnešní konfrontaci, byly nenávratně pryč.

Oproti tomu se ale starci přede mnou objevil v tváři děs. Mlčel, tváře mu povadly, kostnaté ruce visely volně a dotýkaly se mokrého jehličí. Po letech jsem si uvědomil, že bylo možná dobře, že nepromluvil. Připadal jsem si vyrovnaný, ale nemohl jsem vědět, jaké slovo zažehne zbytek nenávistné jiskry, která někde uvnitř mě musela ještě doutnat.

„Musel na to přijít,“ pronesl jsem pomalu, „byl nejlepší policista, co jsem znal, a tys to moc dobře věděl. Byla jen otázka času, než si to srovná v hlavě a bude se muset rozhodnout, jestli svého otce zatknout, nebo to řešit jinak. Podle mě jsi ale taky dobře věděl, že pro něj by existovalo jen jedno jediný řešení. Brečel by, trpěl by, ale stejně by nakonec udělal to, co považoval celej život za správný, a to, že by se to týkalo jeho rodiny, by bylo vedlejší. Ty jsi prostě musel upřednostnit zbraně před rodinným životem a...“ olízl jsem si podivně suché rty, „vyřešil jsi to se svým vlastním synem.“

V lese bylo ticho, ale už ho pomalu rozrážela skupinka uniformovaných policistů, která se sem od silnice blížila.

„Zabil jsi ho sám?“ zeptal jsem se na jedinou věc, kterou jsem nechtěl vědět. „Zabil jsi vlastního syna sám, abys nemusel do vězení, nebo sis na to někoho najal?“

Můj starostlivý dědeček promluvil.

Mluvil dlouho a stejně dlouho jsem ten večer ve svém bytě brečel.

Kraslické lesy jsou nádherné. Voňavé, prorostlé dokonale sametovým mechem a kapradím, které vám hladí kotníky, když jím procházíte.

Jen já už do nich nemůžu nikdy vkročit.